

AMENINȚAREA CU SĂVÂRȘIREA ACTULUI TERRORIST – FORMĂ DE EXPRIMARE A INFRAȚIUNII PREVĂZUTĂ DE ALIN. (1) ART. 278 AL CODULUI PENAL

Violeta M. COJOCARU,
*doctorand, Universitatea de
Stat din Moldova*

SUMAR

Studiul efectuat are drept scop analiza amenințării cu săvârșirea actului terorist în calitate de formă de exprimare a infracțiunii prevăzută de art. 278 al Codului penal. Se arată că amenințarea cu săvârșirea actului terorist poate îmbrăca doar forma activă, nu și cea pasivă, de manifestare a conduitei infracționale. Se argumentează că, pentru a fi aplicabilă norma de la alin. (1) art. 278 al Codului penal, amenințarea trebuie să comporte un caracter real, adică să se exprime în realizarea unor acțiuni pregătitoare din care să rezulte intenția de a comite actul terorist și să provoace victimei temerea că aceasta poate fi pusă în execuție. Se ajunge la concluzia că legiuitorul moldav, din considerente neclare, a decis, în mod artificial, să comaseze într-un singur articol două fapte prejudiciabile absolut distincte după gradul prejudiciabil, structură, moment de consumare, conținutul obiectului juridic special etc. Este vorba de amenințarea cu săvârșirea actului terorist și săvârșirea actului terorist propriu-zis. Se observă că, în plan comparat, se atestă modele legislative suficiente care incriminează în norme separate amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis. Totodată, se relevă și faptul că unii legiuitori îmbrățișează o poziție intermediară, incriminând în norme distincte cele două fapte, stabilind însă pedepse similare pentru comiterea acestora.

Cuvinte-cheie: amenințare, act terorist, caracter real, violență psihică, grad prejudiciabil diferit, inechitate, explozie, incendiu.

Preliminar, subliniem că, în conjunctura infracțiunii prevăzută de alin. (1) art. 278 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [4]), amenințarea

THREATENING WITH THE TERRORIST ACT: FORM OF EXPRESSION OF THE OFFENCE REFERRED TO IN PAR. (1) ART. 278 PC RM

SUMMARY

The purpose of the study is to analyze the threat of committing the terrorist act as a form of expression of the offense provided by art.278 PC RM. It is shown that the threat of committing the terrorist act can embrace only the active, not passive, form of criminal behavior. It is argued that in order to be applicable the norm of para.(1) art.278 PC RM the threat must be real in character, that is, expressing itself in carrying out preparatory actions showing the intention to commit the terrorist act and causing fear to the victim that it can be executed. It is concluded that the Moldovan legislator, for unclear reasons, has artificially decided to combine in one article two damaging facts absolutely distinct from the harmful degree, structure, time of consumption, the content of the special legal object etc. It is the threat of committing the terrorist act and committing the terrorist act in fact. It is noticed that in comparative plan is attests sufficient legislative models that incriminate in separate norms the threat of committing the terrorist act and the terrorist act in fact. At the same time, it is revealed that some legislators embrace an intermediate position, incriminating in distinct norms those two offences, but imposing similar punishments for committing them.

Key-words: threat, terrorist act, real character, psychic violence, different harm, inequity, explosion, fire.

cu provocarea exploziei, incendiului sau cu săvârșirea unei alte fapte similare (*alias* – amenințarea cu săvârșirea actului terorist) nu poate fi comisă prin inacțiune, aceasta deoarece, așa cum subliniază V.P. Emilianov, nu e posibil să ameninți prin inacțiune [19, p. 200]. Mai mult, amenințarea implică transmiterea unei informații concrete prin intermediul unui mesaj [19, p.199]. Transmiterea unei atare informații este imposibilă în condițiile în care făptuitorul nu acționează. În concluzie, amenințarea cu săvârșirea actului terorist poate îmbrăca

doar forma activă, nu și cea pasivă de manifestare a conduitei infracționale.

În alt registru, consemnăm că amenințarea constituie o formă a violenței psihice. După O.I. Korostiliov, violența psihică reprezintă influența exterioară parvenită din partea unor persoane, și ilegală, exercitată asupra psihicului unei alte persoane (sau asupra unui grup de persoane), realizată împotriva voinței acesteia, fiind în stare să-i cauzeze o traumă psihică și (sau) să-i limiteze libertatea de exprimare a voinței [26, p. 36]. Constatăm că aceleași trăsături sunt caracteristice amenințării, în general, și amenințării, drept modalitate normativă de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzută de alin. (1) art. 278 CP RM, în special.

Potrivit doctrinei, prin „amenințare” se are în vedere acțiunea care constă din o formă a violenței psihice și care presupune efectuarea de către făptuitor a unui act de natură să inspire victimei temere, care o pune în situația de a nu mai avea resursele psihice necesare pentru a rezista constrângerii [1, p.106].

În opinia lui M.Iu. Pavlik, în contextul actului terorist, prin amenințare trebuie de înțeles influența psihică exercitată asupra oamenilor, în anumite scopuri, sub forma exprimării intenției (sublinierea ne aparține – n.a.) de a săvârși explozia, incendiul sau a altor fapte similare [32, p. 23]. Într-o manieră apropiată, A. Casian relevă că amenințarea presupune exprimarea de către subiect a intenției (sublinierea ne aparține – n.a.) de a săvârși o faptă și de a cauza o daună victimei [23, p. 51]. Ne exprimăm dezacordul față de cele din urmă puncte de vedere, întrucât ele se reduc la catalogarea amenințării drept formă a expunerii intenției criminale. Însă, potrivit regulii generale aplicabile în materia dreptului penal, gândul nu poate fi pedepsit (*cogitationis poenam nemo patitur*). Drept consecință, susținem cele evocate în doctrină: „Amenințarea implică nu doar expunerea intenției de a săvârși actul terorist, ci și realizarea unor acțiuni care să demonstreze caracterul serios și real al respectivei intenții” [12, p. 10]. Într-adevăr, caracterul real și serios al intenției expuse deosebește amenințarea cu săvârșirea actului terorist de simpla relatare a intenției criminale. Tocmai aceste trăsături conferă grad prejudiciabil infracțional amenințării cu săvârșirea actului terorist.

Unii autori sunt de părere că caracterul real nu este indispensabil pentru aprecierea amenințării drept formă a actului terorist [34, p. 2-3]. În contrast, alți autori (la care subscriem) consideră că amenințarea trebuie să aibă un caracter real [2, p. 464; 3, p. 526; 6, p.15; 14, p. 69]. Considerăm că simplul fapt al exteriorizării verbale a intenției de a comite un act terorist nu poate fi considerat amenințare, un atare comportament nefiind posibil de încadrare în tiparul art. 278 CP RM. De aceeași părere sunt și alți autori [27, p. 13]. În context, V.P. Emeilianov punctează: „Amenințarea, ca una din formele

influenței înfricoșătoare, trebuie să fie valabilă și reală, adică nu pur și simplu să includă expunerea intenției de a comite un act terorist, dar să implice și realizarea unor acțiuni ce ar demonstra seriozitatea și realitatea unei asemenea intenții. Nu poate fi catalogat drept act terorist amenințarea care nu este reală și care nu s-a exprimat prin nimic, decât prin expunerea intenției, chiar dacă a fost îndreptată spre intimidarea populației, fiind însoțită de careva revendicări” [19, p. 201-202].

Prin urmare, nu este suficient exteriorizarea intenției criminale. Suplimentar, este necesar ca făptuitorul să recurgă la unele acte din care să rezulte seriozitatea intenției infracționale. Din aceste raționamente, nu putem fi de acord cu M.M. Galacieva, care susține că amenințarea poate să se exprime nu doar în expunerea intenției de a săvârși actul terorist, ci și în realizarea unor acțiuni concrete din care să rezulte intenția de a săvârși actul terorist [14, p. 69]. Cele două condiții (expunerea intenției de a săvârși actul terorist și realizarea unor acțiuni din care să rezulte intenția de a săvârși actul terorist) nu sunt alternative. De fapt, în lipsa celei din urmă, amenințarea nu comportă un caracter real, nefiind posibilă încadrarea potrivit alin. (1) art. 278 CP RM.

În general, caracterul real al amenințării se caracterizează prin cumularea condiției obiective și a celei subiective.

Pentru ca amenințarea să fie reală, este necesar ca făptuitorul să recurgă la acte de pregătire (*condiția obiectivă*). În acest sens, V.S. Komissarov notează că caracterul real al amenințării rezultă din faptul posedării armei și a substanțelor explozive, precum și al demonstrării acestora [25, p. 67]. La rândul lor, S. Brânza și V. Stati evidențiază următoarele acțiuni pregătitoare, din care rezultă caracterul real al amenințării: 1) procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea sau alte asemenea activități realizate în privința substanțelor explozive, radioactive, otrăvitoare, bacteriologice, ușor inflamabile, armelor sau munițiilor etc., 2) deconectarea obiectivelor de importanță strategică de la sursele de energie, 3) blocarea arterelor de transport sau a telecomunicațiilor etc. [2, p. 464; 3, p. 526].

Condiția subiectivă implică provocarea temerii victimei că amenințarea cu săvârșirea exploziei, incendiului sau a altei fapte similare poate fi pusă în aplicare. Doar o asemenea amenințare este în stare să lezeze relațiile sociale protejate prin incriminarea actului terorist în varianta-tip specificată la alin. (1) art. 278 CP RM, aflate în derivație organică cu securitatea publică, pe de o parte, și relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei, pe de altă parte. În lipsa condiției subiective, cele comise nu pot constitui amenințare în sensul alin. (1) art. 278 CP RM. Or, pentru atingerea scopurilor țintite de făptuitor, este necesar ca violența psihică exercitată să ajungă la destinatar și să fie percepută corect de către acesta.

Pentru a stabili dacă victimei i-a fost cauzată temerea că amenințarea poate fi realizată, urmează a se ține cont de multiple împrejurări obiective, precum și de unele circumstanțe care caracterizează persoana făptuitorului. La aprecierea caracterului real al amenințării săvârșirii actului terorist, subliniază lu.M. Antonian, trebuie luat în calcul faptul că percepția unei amenințări este pur subiectivă, și asupra acestui proces poate influența semnificativ un asemenea factor precum persoana celui ce amenință (trecutul său infracțional, poziția în cadrul lumii criminale, legătura acestuia cu bandele armate etc.) [9, p. 280].

În concluzie, pentru a fi aplicabilă norma de la alin. (1) art. 278 CP RM, amenințarea trebuie să comporte un caracter real, adică să se exprime în realizarea unor acțiuni pregătitoare din care să rezulte intenția de a comite actul terorist și să provoace victimei temerea că aceasta poate fi pusă în execuție.

În același context, accentuăm că obiectul amenințării îl constituie provocarea exploziei, incendiului sau săvârșirea altor fapte similare (de exemplu, provocarea inundațiilor, alunecărilor de teren, răspândirea epidemiilor sau epizootiilor, distrugerea clădirilor etc.). Atunci când obiectul amenințării îl formează săvârșirea altor fapte asemănătoare provocării incendiului sau exploziei, destinatarul acesteia trebuie să fie în măsură să înțeleagă conținutul răului cu care este amenințat. În caz contrar, amenințarea nu va purta un caracter real.

În baza acestui criteriu, amenințarea cu săvârșirea actului terorist este disociată de comunicarea mincinoasă cu bună-știință despre actul de terorism. La concret: dacă influența exercitată asupra psihicului victimei constă în comunicarea unor informații mincinoase, nu însă a unor informații reale și serioase, despre pregătirea unor explozii, incendieri sau a altor acțiuni care periclitează viața oamenilor, cauzează daune materiale în proporții mari sau provoacă alte urmări grave, cele comise trebuie încadrate în tiparul normei de la art. 281 CP RM.

În plan comparat, potrivit legislației penale a Albaniei, difuzarea informațiilor despre care se știe că sunt neadevărate, atunci când este riscată siguranța unei aeronave în zbor sau a unei nave maritime, constituie una din formele actului terorist, fiind incriminată la lit. g) art. 230 din Codul penal [44]. Observăm că norma de la lit. g) art. 230 din Codul penal al Albaniei, corespunde parțial cu norma de la art. 281 CP RM. Subliniem că, comparativ cu legiuitorul albanez, cel moldav incriminează într-o normă aparte comunicarea cu bună-știință falsă despre actul terorist, nu însă alături de actul terorist propriu-zis. Acest lucru e firesc, având în vedere natura juridică diferită a numitelor fapte infracționale. Plus la aceasta, infracțiunea prevăzută la art. 281 CP RM nu se atribuie la categoria infracțiunilor cu caracter terorist.

În altă privință, pentru a fi în prezența actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM, nu contează forma de exprimare a amenințării – verbală, în scris, prin intermediul mijloacelor electronice sau a telefonului, prin acțiuni concludente etc. Important e ca influența exercitată să ajungă la destinatar, în caz contrar, cele comise trebuie apreciate drept tentativă la infracțiunea prevăzută de alin. (1) art. 278 CP RM.

În altă ordine de idei, surprindem că, din punct de vedere al tehnicii legislative, la alin. (1) art. 278 CP RM este înscrisă atât fapta de amenințare cu săvârșirea actului terorist cât și fapta de act terorist propriu-zisă, exprimată în realizarea exploziei, incendiului sau a altor acțiuni similare. Din această perspectivă, o atare tehnică legislativă este una deosebită pentru cadrul legal național. Avem în vedere situația când, în cadrul aceleiași componente de infracțiune, sunt înscrise două fapte cu grad prejudiciabil diferit.

În ce ne privește, nu susținem o asemenea poziție a legiuitorului moldav. Considerăm că incriminarea unor comportamente diferite după grad prejudiciabil în cadrul uneia și aceleiași norme incriminatoare este contrară principiului echității. Pe aceeași undă se află I.A. Ivanov, care susține că inserarea în cadrul uneia și aceleiași norme a două fapte diferite după grad prejudiciabil nu corespunde principiului echității [20, p. 92-93]. Un punct de vedere similar îl au S.I. Sobolevskaia și V.V. Sviridov, potrivit cărora gradul de pericol social al faptelor enunțate este diferit, de aceea este neîntemeiată poziția legiuitorului de a le echivala [33, p. 21]. Cu privire la acest aspect, V.P. Aliohin menționează că un asemenea procedeu tehnic de legiferare a răspunderii penale duce la încălcarea principiului diferențierii aplicării pedepsei [7, p. 7]. S.V. Maksina și I.A. Șerbakova adaugă că o atare suprapunere a gradelor prejudiciabile îndeamnă la concluzia încălcării de către legiuitor a principiului egalității cetățenilor în fața legii, echității și umanismului [28, p. 14, 41, p.196]. Din aceste rațiuni, V.I. Gladkih nu susține poziția legiuitorului de a reuni în cadrul aceleiași norme două fapte diferite după gradul lor prejudiciabil: amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis [15, p. 35].

Într-adevăr, cum poate fi pus semnul egalității între amenințarea cu provocarea exploziei sau a incendiului ori cu săvârșirea altor fapte similare și fapta propriu-zisă de săvârșire a exploziei sau a incendiului etc.? Înțelegem că cele două fapte sunt conexe. Aceasta, însă, nu poate determina amplasarea lor în cadrul aceleiași norme. Or, fără tăgadă, celor două fapte le corespunde grad prejudiciabil diferit. În context, în doctrină se subliniază: „Pe de o parte, este deplin justificată incriminarea amenințării cu săvârșirea actului terorist, aceasta deoarece simplul fapt al expunerii intenției săvârșirii faptelor ce creează pericolul cauzării morții persoanelor, daunelor esențiale proprietății sau survenirii altor

urmări grave este în stare să determine crearea unei frici și a unei dezordini. Însă, pe de altă parte, este neîntemeiată inserarea în cadrul aceleiași norme a două forme de comportament ce posedă grad prejudiciabil incomparabil” [13, p.19]. La rândul său, I.V. Șevcenko enunță: „Pare a fi neîntemeiată poziția legiuitorului de a egala săvârșirea *de facto* a actului terorist și amenințarea cu săvârșirea acestuia” [40, p. 15]. În același făgaș, F.A. Mirzoahmedov menționează: „Amenințarea cu săvârșirea acelor acțiuni prevăzute de art.179 din Codul penal al Tadjikistanului [37] (articol corespondent celui supus analizei – n.a.) poate duce la unele consecințe negative (de exemplu, intimidarea populației, alarmă, haos, dereglarea activității persoanelor juridice, obligarea organelor de drept să organizeze și să realizeze lucrări profilactice etc.). Însă, trebuie de recunoscut și faptul că caracterul și gradul de pericol social al amenințării este inferior caracterului și gradului de pericol social al acțiunilor propriu-zise săvârșite, prevăzute în dispoziția normei incriminatoare” [29, p.99]. În cele din urmă, susținem afirmația autorului rus S.M. Ivliev, în acord cu care amenințarea cu săvârșirea actului terorist nu poate fi catalogată drept act terorist [21, p.19].

De aceeași părere este M.F. Musaelean, care notează că legiuitorul a specificat în dispoziția aceleiași norme faptul săvârșirii exploziei, incendiului sau a altor acțiuni, precum și amenințarea cu săvârșirea unor asemenea acțiuni, fără a ține cont de gradul prejudiciabil diferit pe care-l comportă fiecare din faptele indicate [31, p.20]. În vederea lichidării inechității sus-indicate, numitul autor avansează propunerea de *lege ferenda* – defalcarea amenințării cu săvârșirea exploziei sau a incendiului ori a altor fapte similare din componenta de infracțiune consemnată la alin. (1) art. 205 CP FR [38] (normă corespondentă celei de la alin. (1) art. 278 CP RM), prin instituirea unui nou articol care să incrimineze amenințarea cu săvârșirea actului terorist [31, p. 20]. Aceeași opinie este împărtășită de alți autori [10, p. 23; 11, p. 11; 13, p.19; 29, p. 99; 22, p. 207; 30, p. 72; 40, p.8].

Subscriem unei asemenea optici. Din considerentele indicate *supra*, suntem de părere că amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis nu trebuie să se regăsească în cadrul aceleiași norme de incriminare, motiv pentru care și rațiunea reamplasării amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme distincte [5, p. 311].

Alți autori (aflați în minoritate) sunt de părere că amenințarea cu săvârșirea actului terorist nu trebuie să formeze o componentă de infracțiune aparte, nefiind, deci, oportună reamplasarea acestei fapte în cadrul unei norme incriminatoare separate [24, p.19-20; 27, p.11]. Bunăoară, M.A. Komarova susține: „Este inoportun ca legiuitorul să amplaseze amenințarea cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme aparte. Într-adevăr, construcția laturii obiective a actului terorist,

din punct de vedere juridic, pune semnul de egalitate între amenințarea cu săvârșirea actului terorist și săvârșirea propriu-zisă a actului terorist, ceea ce determină ignorarea principiului diferențierii pedepsei penale. Însă, acest lucru poate fi remediat prin micșorarea pragului minim al pedepsei cu închisoarea stabilită în textul normei [24, p.19-20]. În opinia lui S.M. Ivliev (pe care o împărtășim), acest procedeu ar permite lărgirea neîntemeiată a limitelor discreției instanțelor de judecată la stabilirea pedepsei nu pentru amenințarea cu săvârșirea actului terorist, ci pentru realizarea propriu-zisă a actului terorist [22, p. 207].

Este adevărat că în eventualitatea aplicării alin. (1) art. 278 CP RM, practicianul, în persoana judecătorului, ar putea diferenția pedeapsa penală pasibilă de aplicare pentru actul terorist propriu-zis, pe de o parte, și pentru amenințarea cu săvârșirea actului terorist, pe de altă parte, avându-se în vedere faptul că sancțiunea normei de la alin. (1) art. 278 CP RM este una relativ determinată. Totuși, chiar și în ipoteza aplicării pragului minim al pedepsei cu închisoarea, stabilit în conținutul normei incriminatoare pentru amenințarea săvârșirii actului terorist, este nesocotit principiul echității la incriminarea faptelor socialmente periculoase. În același timp, nu este exclusă ipoteza în care instanța de judecată să aplice o pedeapsă mai aproape de limita maximă pentru amenințarea cu săvârșirea actului terorist, iar pentru actul terorist propriu-zis să aplice o pedeapsă mai aproape de limita minimă. În calitate de argument suplimentar în favoarea reamplasării amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme aparte, putem invoca cazul incriminării în norme distincte a amenințării cu omor și a omorului intenționat. Oare de ce legiuitorul nu a înscris în cadrul aceleiași norme fapta de omor intenționat și pe cea de amenințare cu omor? Răspunsul pare a fi evident: cele două comportamente prezintă grad prejudiciabil diferit. Plus la aceasta, sunt diferite valorile sociale lezate prin comiterea faptei infracționale. În principiu, același lucru e valabil pentru actul terorist propriu-zis și amenințarea cu săvârșirea actului terorist: în plan secundar aceste fapte atentează la valori sociale distincte. O comparație similară este făcută de K.A. Voskresenskii: „Este evident că amenințarea cu săvârșirea exploziei, incendiului sau a altor acțiuni teroriste, după gradul pericolului social, nu poate fi comparată cu realizarea propriu-zisă a exploziei, a incendiului sau a altor acțiuni similare. Așa ca și omorul intenționat, care, după gradul prejudiciabil, formă și conținut, se deosebește de amenințarea cu omor” [12, p.12].

Aceeași situație învederăm în cazul infracțiunilor prevăzute la art.142 CP RM (atacul asupra persoanei care beneficiază de protecție internațională). La concret, norma de la alin. (1) art.142 CP RM stabilește răspunderea penală pentru săvârșirea unui act de violență

asupra oficiului, locuinței sau mijlocului de transport al persoanei care beneficiază de protecție internațională, dacă acest act poate periclita viața, sănătatea sau libertatea persoanei în cauză. La alin. (2) art.142 CP RM este prevăzută răpirea sau săvârșirea unui alt atac asupra persoanei care beneficiază de protecție internațională sau asupra libertății acesteia, iar la alin. (3) din același articol este incriminat omorul persoanei care beneficiază de protecție internațională. Totodată, norma înscrisă la alin. (5) art.142 CP RM incriminează (într-o normă distinctă) amenințarea cu săvârșirea unei acțiuni din cele indicate mai sus, dacă a existat pericolul realizării acestei amenințări. De consemnat că atât limita minimă cât și cea maximă a pedepsei stabilite de legiuitor pentru amenințarea cu săvârșirea acțiunilor enunțate mai sus sunt substanțial mai mici ca limitele pedepselor stabilite pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la alin. (1), (2) și (3) art.142 CP RM.

În altă privință, menționăm că, deși unii autori sunt de părere că amenințarea cu săvârșirea actului terorist trebuie incriminată într-o normă aparte, aceștia susțin că o atare faptă trebuie să se regăsească alături de infracțiunea de comunicare cu bună-știință falsă despre actul terorist. *Inconcreto*, S.U. Dikaev sugerează legiuitorului să comaseze cele două fapte în cadrul unui singur articol, astfel încât comunicarea mincinoasă cu bună-știință falsă despre actul terorist să fie incriminată la alin. (1) art. 207 CP FR (normă similară celei de la art. 281 CP RM), iar amenințarea cu săvârșirea actului terorist să fie prevăzută la alin. (2) art. 207 CP FR [18, p.42]. Alături de S.U. Dikaev, și alți autori identifică aspecte comune între comunicarea cu bună-știință falsă despre actul terorist și amenințarea cu săvârșirea actului terorist, motiv pentru care sugerează comasarea celor două fapte sub egida unuia și aceluiași articol [8, p.113-114; 16, p. 20; 17, p.45-46; 28, p.14].

Din perspectivă comparată, în legislația penală a Finlandei, cele două fapte sunt reunite în cadrul unei singure norme de incriminare (este vorba de pct.1 alin. (1) secțiunea 1 din Capitolul 34(a) „Infracțiuni teroriste” din Codul penal) [43]. Același lucru rezultă implicit din norma de incriminare prevăzută la alin. (2) art. 343 din Codul penal al Columbiei [51]. Totuși, surprindem că aceste modele legislative sunt singulare. În pofida existenței unor asemenea modele legislative, nu le putem îmbrățișa. Înțelegem că *verbum regens* ambele infracțiuni comportă similitudini. Ambele componente de infracțiune sunt formale. De asemenea, amândouă provoacă temere, panică. Totuși, esența juridică a numitelor fapte infracționale este diferită, motiv pentru care lipsește necesitatea amplasării acestora în cadrul aceluiași articol. Finalitățile celui ce amenință cu săvârșirea actului terorist și a subiectului infracțiunii prevăzută de art. 281 CP RM sunt diferite. La fel, în cazul art. 281 CP RM, pericolul rezultat din comunicarea despre

actul terorist există doar în mintea destinatarului, făptuitorul cunoscând că acesta nu este real, pe când în cazul amenințării cu săvârșirea actului terorist pericolul comportă un caracter real și serios.

Mai mult, considerăm că faptele infracționale în discuție comportă grad prejudiciabil diferit. Amenințarea cu săvârșirea actului terorist este mult mai periculoasă ca infracțiunea prevăzută de art. 281 CP RM. Cea din urmă faptă prejudiciabilă este atribuită la categoria infracțiunilor ușoare. Un atare comportament denotă o pericolozitate redusă a făptuitorului în raport cu cel ce amenință cu săvârșirea actului terorist. De altfel, pe post de subiect al amenințării cu săvârșirea actului terorist apare așa numitul „terorist veritabil”, în timp ce în postura de subiect al infracțiunii specificate la art. 281 CP RM, de regulă, apare „o simplă persoană”. În acest sens, K.A. Voskresenskii punctează: „Persoana care amenință la modul serios cu săvârșirea actului terorist și adolescentul ce comunică mincinos despre amplasarea unui explozibil în interiorul unei școli se deosebesc enorm, cel puțin după scopul urmărit de fiecare din ei” [12, p.11].

În aceeași ordine de idei, un alt grup de autori optează pentru reamplasarea amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme aparte, dar în articolul Părții Speciale a Codului penal care incriminează actul terorist [12, p.11; 26, p.36; 39, p.147]. Drept argument, se susține că, prin instituirea unui nou articol în care să fie prevăzută distinct răspunderea penală pentru amenințarea cu săvârșirea actului terorist, s-ar încălca nejustificat textul legii penale [12, p.11]. Considerăm că amenințarea cu săvârșirea actului terorist trebuie să se regăsească sub tiparul unui alt articol, nu însă sub egida art. 278 CP RM. *De facto*, amenințarea cu săvârșirea actului terorist nu constituie act terorist propriu-zis. Amenințarea cu săvârșirea actului terorist trebuie catalogată drept infracțiune cu caracter terorist, alături de infracțiunile prevăzute la art. 279¹, 279² CP RM etc.

În alt context, V.P. Aliohin menționează că construcția laturii obiective a infracțiunii investigate, din punct de vedere juridic, pune semnul egalității între survenirea reală a urmărilor prejudiciabile și crearea pericolului cauzării acestora, ceea ce nu poate fi considerat corect [7, p.7]. Suntem de acord că cele două modalități normative nu comportă același grad prejudiciabil. Totodată, nu susținem poziția autorului citat precum că provocarea exploziei, incendiului etc. presupune cauzarea reală a unor urmări prejudiciabile. În această modalitate, componenta de infracțiune prevăzută la alin. (1) art.278 CP RM este formal-materială.

În alt registru, în opinia autorului tadjik F.A. Mirzoahmedov, norma de la alin. (1) art.179 din Codul penal al Tadjikistanului (normă corespondentă celei de la alin. (1) art. 278 CP RM) conține două componente

de infracțiune: amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis [29, p. 87]. Pe o poziție similară se află M.M. Galacieva [14, p. 70]. În ce ne privește, considerăm că *de jure*, la alin. (1) art.278 CP RM este prevăzută o singură componentă de infracțiune, unde amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis (provocarea exploziei, incendiului etc.) constituie modalități normative alternative de exprimare a faptei prejudiciabile. *De facto*, însă, așa cum susține F.A. Mirzoahmedov și M.M. Galacieva, sub imperiul normei înscrise la alin. (1) art. 278 CP RM sunt consemnate două componente de infracțiune. Legiuitorul moldav, din considerente neclare, a decis, în mod artificial, să comaseze într-un singur articol două fapte prejudiciabile absolut distincte, atât după grad prejudiciabil cât și după structură, moment de consumare, conținutul obiectului juridic special etc.

În definitiv, sugerăm legiuitorului moldav să separe într-o normă distinctă răspunderea penală pentru amenințarea cu săvârșirea actului terorist. În concreto, avansăm recomandarea ca amenințarea cu săvârșirea actului terorist să fie incriminată la art. 278¹ CP RM, iar actualul art. 278¹ CP RM să fie renumerotat în art. 278² CP RM.

De consemnat că, în plan comparativ, atestăm modele incriminatoare care să prevadă în norme separate amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis. De exemplu, în legea penală a Republicii Belarus răspunderea penală pentru actul terorist este stabilită la art. 289 din Codul penal [36], în timp ce amenințarea cu săvârșirea actului terorist este prevăzută la art. 290 din Codul penal. La fel, în corespundere cu legislația Georgiei, actul terorist este incriminat la alin. (1) art. 323 din Codul penal [35], iar amenințarea cu săvârșirea actului terorist este prevăzută la alin. (1)¹ art. 323 din același act legislativ. Potrivit legislației letone, actul terorist este specificat la art. 88 din Codul penal [47], pe când amenințarea cu săvârșirea actului terorist este consemnată la art. 88² din Codul penal. Precizăm că amenințarea cu săvârșirea actului terorist formează un nou articol, începând cu 13 decembrie 2012. Până la acel moment, legiuitorul leton, exact ca și cel moldav, incrimina respectiva faptă alături de actul terorist propriu-zis. De asemenea, în legislația Ungariei actul terorist este stipulat la art. 314 din Codul penal [45], iar amenințarea cu săvârșirea actului terorist este prevăzută la art. 316 din Codul penal. În legislația Albaniei actul terorist este sancționat penal de art. 230 din Codul penal, iar amenințarea cu săvârșirea actului terorist este stipulată la art. 232/b din Codul penal. Într-o manieră asemănătoare, în Muntenegru actul terorist este incriminat la alin. (1) art. 447 din Codul penal [48], în timp ce amenințarea cu săvârșirea actului terorist este sancționată penal de norma de la alin. (2) art. 447 din Codul penal. Pe aceeași poziție se află legiuitorul sârb, care a decis să incrimineze separat actul terorist

(alin. (1) art. 391 din Codul penal [49]) și amenințarea cu săvârșirea actului terorist (alin. (2) art. 391 din același act legislativ). Tot așa și legiuitorul norvegian stabilește răspunderea penală pentru actul terorist la alin. (1) secțiunea 147a din Codul penal [46], iar amenințarea cu săvârșirea actului terorist este specificată la alin. (3) din aceeași secțiune. Nu în ultimul rând, în legislația Mexicului actul terorist este consemnat la art.139 din Codul penal [52], în timp ce amenințarea cu săvârșirea actului terorist este incriminată la art.139 din același cod.

Alți legiuitori au îmbrățișat o poziție intermediară. Astfel, aceștia au decis să incrimineze în norme distincte amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis, stabilind însă pedepse similare pentru comiterea faptelor enunțate. Este cazul legii penale a Danemarcei [42], a Islandei [50], a Cehiei [53] etc. Nu susținem o asemenea abordare legislativă. Aceasta pare a fi neclară. În special, este neclară intervenția legiuitorului de a amplasa aceste fapte în norme distincte (dar sub egida aceluiași articol), atunci când pedeapsa pasibilă de aplicare este una și aceeași. Probabil s-a intenționat evidențierea faptului că amenințarea cu săvârșirea actului terorist nu constituie formă a actului terorist și, de aceea, trebuie să se regăsească într-o normă aparte (lucru cu care suntem de acord). Totuși, pare neîntemeiată poziția legiuitorului de a echivala gradul prejudiciabil al celor două infracțiuni.

În rezultatul cercetării efectuate, formulăm următoarele concluzii:

1) Amenințarea cu săvârșirea actului terorist poate îmbrăca doar forma activă, nu și cea pasivă de manifestare a conduitei infracționale.

2) Pentru a fi aplicabilă norma de la alin. (1) art.278 CP RM, amenințarea trebuie să comporte un caracter real, adică să se exprime în realizarea unor acțiuni pregătitoare din care să rezulte intenția de a comite actul terorist și să provoace victimei temerea că acesta poate fi pus în execuție.

3) Pentru a fi în prezența actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM, nu contează forma de exprimare a amenințării – verbal, în scris, prin intermediul mijloacelor electronice sau a telefonului, prin acțiuni concludente etc. – important e ca influența exercitată să ajungă la destinatar, în caz contrar – cele comise trebuie apreciate drept tentativă la infracțiunea prevăzută de alin. (1) art. 278 CP RM.

4) Legiuitorul moldav, din considerente neclare, a decis, în mod artificial, să comaseze într-un singur articol două fapte prejudiciabile absolut distincte după gradul lor prejudiciabil, structură, moment de consumare, conținutul obiectului juridic special etc. Este vorba de săvârșirea actului terorist și amenințarea cu săvârșirea actului terorist.

5) În plan comparat, atestăm modele incriminatoare care să prevadă în norme separate amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis.

6) Unii legiuitori au îmbrățișat o poziție intermediară, prin incriminarea în norme distincte a amenințării cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis, stabilind, însă, pedepse similare pentru comiterea faptelor enunțate.

Referințe bibliografice:

- Brînza S. Infracțiunile atipice prevăzute în Capitolul II al Părții Speciale a Codului penal: analiză de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe sociale”, 2014, nr.3(73), p.105-118.
- Brînza S., Stati V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1324 p.
- Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
- Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74. În vigoare din 12 iunie 2003.
- Cojocar V. Inechități legislative la incriminarea unor comportamente infracționale: cazul – art.278 CP RM (actul terorist). În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”(Chișinău, 09-10 noiembrie 2017)*. Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2017, p.310-314.
- Pleşca R., Sili V. *Legea cu privire la combaterea terorismului, nr.539-XV din 12.10.2001 (cu modificări și completări până la 21.01.2009)*. Chișinău: Garomond-Studio SRL, 2009. 98 p.
- Алехин В.П. *Соучастие в террористической деятельности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2008. 23 с.
- Алиев М.М. *Проблемы борьбы с терроризмом в России* (криминологический и уголовно-правовой аспекты) / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2003.
- Антонян Ю.М. *Терроризм. Криминологическое и уголовно-правовое исследование*. Москва: Щит-М, 1998. 306 с.
- Байрак Г.Ф. *Уголовно-правовые и криминологические проблемы борьбы с терроризмом*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов на Дону, 2003. 34 с.
- Боровиков В. Преступления против общественной безопасности: вопросы ответственности и совершенствования законодательства. В: *Уголовное право*, 2006, № 4, с.9-12.
- Воскресенский К.А. Некоторые вопросы совершенствования нормы об ответственности за террористический акт. В: *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*, 2007, №36, том 13, с.9-13.
- Галачиева М.М. *Уголовно-правовой анализ террористического акта: законодательные и теоретические аспекты* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2010. 26 с.
- Галачиева М.М., *Террористический акт: законодательные и теоретические аспекты*. Владикавказ: ОООНПКП «МАВР», 2013. 170 с.
- Гладких В.И. Новые правовые механизмы противодействия терроризму: критический анализ. В: *Российский следователь*, 2014, №5, с.34-38.
- Григорьев А.А. *Уголовно-правовая ответственность за терроризм в современном праве Российской Федерации* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2012. 32 с.
- Гринько С. Понятие терроризма. В: *Законность*, 2005, №8, с.45-46.
- Дикаев С.У. *Терроризм: феномен, обусловленность и меры противодействия: уголовно-правовое и криминологическое исследование* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Санкт-Петербург, 2004. 50 с.
- Емельянов В.П. *Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. 291 с.
- Иванов И.А. Необходимость законодательного совершенствования уголовной ответственности за террористический акт. В: *Царскосельские чтения*, 2011, №XV, том 1, с.91-95.
- Ивлиев С.М. *Уголовно-правовые средства противодействия терроризму* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2008. 26 с.
- Ивлиев С.М. Эволюция уголовно-правовой нормы о террористическом акте. В: *Актуальные проблемы Российского права*, 2008, №2, с.9-12.
- Касьян А. Понятие и виды принуждения (уголовно-правовой аспект). В: *Legea și Viața*, 2014, nr.11/2 (275), с.48-52.
- Комарова М.А. *Терроризм в уголовном праве России* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003. 26 с.
- Комиссаров В.С. *Терроризм, бандитизм, захват заложника и другие тяжкие преступления против безопасности общества по новому УК РФ*. Москва: Кросна-Лекс, 1997. 159 с.
- Коростылёв О.И. *Уголовно-правовая характеристика угрозы* / Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук. Ставрополь, 2004. 291 с.
- Кудрявцев В.Л. Объективная сторона преступления, предусмотренного ч.1 ст. 205 УК РФ «Террорис-

- тический акт»: некоторые вопросы теории и практики. В: *Вестник Института законодательства Республики Казахстан*, 2013, №1-2 (29-30), с.1-17.
28. Максина С.В. *Терроризм: криминологические и уголовно-правовые аспекты* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2003. 20 с.
29. Мирзоахмедов Ф.А. *Уголовная ответственность за терроризм по законодательству Республики Таджикистан и Российской Федерации (сравнительно-правовое исследование)* / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2016. 194 с.
30. Милюков С.Ф. Современные проблемы борьбы с терроризмом. В: *Теоретико прикладні проблеми протидії організованим злочинностям тазлочинам терористично іспрямованності. Частина 1.* Львів, 2005, с.70-74.
31. Мусаелян М.Ф. *Террористический акт: Уголовно-правовой аспект* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2007. 28 с.
32. Павлик М.Ю. *Уголовная ответственность за насильственные преступления против общественной безопасности: Современное состояние, сущность и противоречия* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Санкт-Петербург, 2006. 29 с.
33. Соболевская С.И., Свиридов В.В. *Способы совершения преступлений террористической направленности. Аналитический обзор.* Тюмень, 2006. 59 с.
34. Сумин А.А. Вопросы борьбы с терроризмом. В: *Законность*, 1999, №11, с.2-3.
35. *Уголовный кодекс Грузии*. <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf> (vizitat 23.01.2018).
36. *Уголовный кодекс Республики Беларусь*. <http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/> (vizitat 23.01.2018).
37. *Уголовный кодекс Республики Таджикистан*. <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/tj/tj023ru.pdf> (vizitat 23.01.2018).
38. Уголовный кодекс Российской Федерации: Закон Российской Федерации, №63-ФЗ от 13 июня 1996 г., принят Государственной Думой 24 мая 1996 г., одобрен Советом Федерации 5 июня 1996 г., введен в силу с 1 января 1997 г. В: *Собрание Законодательства Российской Федерации*, 1996, №. 25.
39. Феокистов М.В. *Ответственность за терроризм и проблемы совершенствования Российско-го уголовного законодательства*. http://crimas.ru/_books/terrorism_v_rossii_razdel_5.pdf (vizitat 23.01.2018).
40. Шевченко И.В. *Уголовная ответственность за террористическую деятельность: Уголовно-правовой и правоприменительный аспекты* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Тамбов, 2010. 24 с.
41. Щербакова И.А. Сравнительный анализ отдельных элементов состава террористического акта в Российском и Украинском законодательстве. В: *Десятые Всероссийские Государственные чтения (Москва, 12-13 декабря, 2014 года)*. Москва: РПА Минюста России, 2015, с.195-198.
42. *Criminal Code of Denmark* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
43. *Criminal Code of Finland*. <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf> (vizitat 23.01.2018).
44. *Criminal Code of the Republic of Albania*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
45. *Criminal Code of the Republic of Hungary*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
46. *Criminal Code of the Kingdom of Norway*. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
47. *Criminal Law of the Republic of Latvia*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
48. *Criminal Code of the Republic of Montenegro*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
49. *Criminal Code of the Republic of Serbia*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
50. *General Penal Code of Iceland*. <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 23.01.2018).
51. *Código penal Colombiano*. http://perso.unifr.ch/derechopenal/assets/files/legislacion/l_20130808_01.pdf (vizitat 23.01.2018).
52. *Codigopenal del Estado de Mexico*. <http://www.inegi.org.mx/est/contenidos/proyectos/aspectosmetodologicos/clasificadoresycatalogos/doc/codigos/cp15.pdf> (vizitat 23.01.2018).
53. *Trestní zákoník České Republice*. <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40> (vizitat 23.01.2018).

